

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio III. De sexto decalogi Præcepto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO III.

DE

SEXTO DECALOGI PRÆCEPTO.

CAPUT I.

Luxuriæ notio & species.

Sexto Præcepto *Non mœchaberis*, luxuria, seu inordinatus venereorum appetitus & usus prohibetur. Sub re autem venerea quælibet carnalis voluptas intelligitur, quam homo extra matrimonii statum vel secum ipso, vel cum alia persona capere potest, omnesque impuritatis species complectitur.

Sex luxuriæ species jam supra (Tom. I. pag. 266.) ex Doctore angelico sunt enumeratæ, videlicet simplex fornicatio, stuprum, adulterium, incestus, raptus, & peccatum contra naturam, quibus passim sacrilegium adnumeratur.

Fornicatio simplex est concubitus hominis a matrimonio soluti cum pariter soluta jam aliunde corrupta. *Stuprum* est concubitus cum puella nondum corrupta seu virgine. *Adulterium* est concubitus cum uxore alterius, vel cum persona conjugata. *Incestus* est concubitus cum persona consanguinea. *Raptus* est violenta mulieris abductio explendæ libidinis causa. *Sacrilegium*

legium est concubitus cum persona Deo sacra. *Peccatum contra naturam* est frustratio humani seminis. Triplex est, nimirum *Mollities* quæ est voluntaria pollutio proprii corporis: *Sodomia*, quæ est copula cum persona ejusdem sexus, vel diversi in vase indebito; & *Bestialitas*, quæ est concubitus cum bruto.

Meretricium, & concubinatus novas luxuriæ species non constituunt, malitiam tamen valde augment, alteriusque speciei deformitatem sæpius sibi adjunctam habent. *Meretricium* enim in turpi quæstu consistit, quem effrons mulier sui corporis usum viris præbendo exercet, illosque nutibus, verbis ac factis captiosis veluti Dalila Samsones ligat. *Concubinatus* nihil aliud, quam meretricii, vel fornicationis consuetudo est cum eadem persona continuata, ex qua non modo infinita luxuriæ peccata, sed plurima insuper scandala, aliaque absurda sequuntur.

De singulis, quæ prius recensui speciebus pauca quædam dicam; christiana siquidem modestia postulat, ut caute admodum, ac parce loquar; cumque vernacula scribam lingua (*gallice* enim scripsit Auctor), plura vix ausim attingere, quæ pravas in Lectore cogitationes creare possunt, nec tamen omnino sunt prætermittenda. Generatim igitur peccata commemorabo, quibus præceptum hoc violari potest; sed modos particulares non recensebo. Quemadmodum enim Confessarios docendos esse arbitror, ita Lectorum pudori parcendum; nec effingendos esse casus, qui fere numquam contingunt,

Godeau Theol. Mor. Pars II.

G

gunt,

gunt, vel quorum patet turpitudine ex ipsamet naturali honestate, vel ex puritate, quam sectari Christianus debet, quin pudendum instituat examen, quod cum ex phantasie vitio, tum ex cordis corruptione proficiscitur.

CAPUT II.

Abominabilis Mollitiei, Sodomie & Bestialitatis malitia.

Mollities seu voluntaria pollutio actio est ex se mala, ideoque a Deo prohibita, 1. quia naturæ legi repugnat, quæ propterea homini semen tribuit, ut eo ad generationem propriæque speciei conservationem uteretur, 2. quia christiani corporis per Baptismum sanctificati puritatem violat, 3. quia concupiscentiam sectatur, cui numquam, ut ostendimus, obedire licet.

Hæc aut voluntaria est, aut involuntaria. *Voluntaria*, cum quis ad illam seipsum excitat, aut ab alio provocari patitur; vel cum ea peragit, ex quibus oritur pollutio, veluti si oscula det aut accipiat, si calidis nimium cibis utatur, si tali modo cubet, si libros obscenos legat, aut impudicas picturas, turpiaque alia objecta aspiciat: mortale hoc est, & contra naturam peccatum.

Involuntaria est pollutio, quando ex naturæ infirmitate evenit, aut ex morbo, aut ex aliqua actione in se licita, vel indifferenti, veluti equo, aut lectica vehi: si Confessiones audiendo, aut
libros

libros legendo studii causa, qui de luxuriæ peccatis agunt, in pollutionem quis incidat, nec mortale, nec veniale peccatum committit; & Confessarius, qui confessiones audiens in pollutionem absque sua culpa laberetur, non teneretur hoc exercitium relinquere, si proximo esset utilis, aut ad illud ex suo officio teneretur.

Quæ in somno evenit pollutio non est peccatum, si nulla illi ante somnum voluntarie datur occasio: dolendum tamen de illa est, veniaque a Deo petenda, si forte culpa aliqua adfuit.

Casuistæ quidam docent, licitum esse pollutionem desiderare aut propter sanitatem, aut ne tam molestas carnis tentationes patiamur, dummodo carnalis delectatio non quæratur. Verum ego existimo vehementer periculosum esse hoc desiderium, fieri siquidem vix potest, ut carnalis delectatio se cordi non inferat, dum in corpore dominatur.

Pollutionem procurare non licet, etiamsi ad vitæ conservationem Medici illam consulerent aut juberent; neque medicinam sumere licet, quæ eandem exciter.

Quis Caramuelis opinionem ferat, qui expresse docet, pollutionem ideo solum esse peccatum, quia a Deo prohibetur; ex se vero malam non esse, sed seclusa Dei prohibitione bonam interdum fore, adeo ut mortaliter peccaret, qui ipsam non procuraret? Propositionem adeo turpem tueri potest, non dicam Christianus Doctor, sed honestus homo? Honestus Ethni-

cus illam detestaretur: ipsique impudici, qui in hasce turpitudines labuntur, earum turpitudinem agnoscunt, & erubescunt, nec ista palam patrare auderent. Mollities, ut diximus, legi naturæ adversatur: quomodo igitur naturæ utilis esse umquam potest, cum naturam ipsam destruat, ac vituperet? Hæc hominem infra belluas collocat, quæ numquam seipsas polluant, suoque semine ad generationem dumtaxat utuntur. Si ex sola Dei prohibitionem mala esset pollutio, nationes illæ, quibus positiva hæc lex non innotuit, illam exercendo non peccassent; neque hodie peccarent, qui hanc prohibitionem ignorant, veluti populi, qui Evangelii prædicationem numquam audierunt. Perperam vero asseritur, nihil distare si quis propter actionem ex se malam damnetur, vel propter actionem ex Dei prohibitionem malam; sic enim vitiorum turpitudine minuitur, quam non ex eorum natura metiamur, sed ex Dei tantum voluntate, qui ea prohibet. Conscientiæ syntheresim satis est audire, ut pollutionis malitia cognoscatur. Se celant, qui hoc peccatum committunt, eosque admissi criminis pudet. Nonne hi stimuli a natura ipsa excitantur, quæ tale opus prohibet?

Quemadmodum in speculativis, ait sanctus Thomas, pessimus error est illarum rerum, quas hominem natura docet, veluti Dei existentiam; ita in moralibus turpissime, pessimeque errat, qui naturæ legibus adversatur. Porro in mollitie fini, legique naturæ ille adversatur, qui semine ad generandum a natura instituto abutitur.

tur. Quisquis igitur id agit, peccat; ipsaque actio est ex se mala, quia naturæ legi adversatur.

Propter hanc ipsam rationem detestabilis est sodomia; etenim, inquit sanctus Augustinus: *Deus non sic fecit homines, ut se illo uterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet; cum eadem natura, cujus ille auctor est, libidinis perversitate polluitur.*

Nihilo tamen minus Apologiæ Casuistarum Auctor infra triginta argenteorum furtum hoc peccatum collocat, quod nec nominare licet, propter quod integræ olim urbes ignis sulphurisque imbre deletæ sunt, & quod civiles quoque leges igne puniunt. Credi vix potest christianum Auctorem in tam enormem errorem esse prolapsum; magisque adhuc mirandum est illum voluisse hunc errorem tueri auctoritate sancti Thomæ, qui non minus propter doctrinæ suæ in hoc argumento puritatem, quam propter suam in cæteris Theologiæ Tractatibus sublimitatem Angelicus est Doctor. Peccatum, inquit Apologiæ Auctor, eo est gravius, quo excellentiori virtuti opponitur; sed iustitia, cui furtum opponitur, excellentior est quam temperantia, cui omnes luxuriæ species opponuntur: ergo furtum triginta argenteorum gravius est quam sodomia, quia illud excellentiori virtuti opponitur. Heu quæ rationis perversio! quæ impudentia! Ea regula, quam in prima sua propositione hic Auctor tradit, non est physice & sine limitatione accipienda, ex ipsa enim detestabiles consequentiæ promanarent. Cæteroquin

G 3

pec-

peccatum veniale, quod excellentiori virtuti opponitur, gravius mortali peccato esset, quod virtuti illi non opponeretur. Hinc unius aurei furtum, quod in communi sententia peccatum est mortale, gravius esset bestialitate, aut incestu cum matre sua commisso. Quamobrem peccatorum enormitas metienda est ab aversione a lege Dei æterna, a naturæ lege, a peccantis statu, a damnis quæ inde Reipublicæ eveniunt, & ab aliis circumstantiis. Quæ omnia si perpendantur, quis abominandam hanc Apologiæ propositionem tueri audebit, quam jure meritoque dampnarunt sancta Sedes, Episcopi, & Parisiensis Theologiæ Facultas (a).

Eadem cæcitate obruti Casuistæ quidam docent, illum, qui in sodomiam aut bestialitatem lapsus sit; non teneri hæc peccata in specie confiteri; sed sufficere si dicat, se contra castitatem peccasse, aut in pollutionem lapsum fuisse (b). Nonne hoc pacto salutaris illa confusio a Confessione repellitur, qua turpitudinem suam debent pœnitentes deslere? Nonne Sacramenti destruitur integritas, quæ in libera & perspicua peccatorum suorum declaratione consistit

(a) *Mollities jure naturæ prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali. Est damnata ab Innocentio XI. num. 49.*

(b) *Mollities, sodomitæ, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in confessione se procurasse pollutionem. Est 24ta inter damnatas ab Alexandro VII.*

stet (a)? Nonne horror ille minuitur, quem secum afferunt actiones illæ, quas regere quaerimus? Verum in hisce confutandis nimium immoror; pulchraque illa sancti Augustini verba, quamvis in alio argumento ab eo prolata, usurpare posse mihi videor, videlicet: *Pudet me*

(a) Mollitiei vitium ubi semel radices egit, non nisi vi magna evellitur. Juvenes plurimi, imo & senes, quia raro aut numquam serio admonentur, nec debitis præfidiis muniuntur, multis annis immergi voluptatibus vivunt. Ut igitur Confessarius rite suo munere fungatur, ante omnia in hujus peccati causam, occasionem, aliasque temporis & loci circumstantias investigare debet, tuncque non generica, sed specialia, hisce causis, ac circumstantiis accommodata remedia præscribere. Sic si e. g. lectus aut nocturna quies tentationem excitet, poenitenti injungendum.

1. Ut priusquam cubitum eat, Crucifixi imaginem amplectatur, exosculetur, seque brevibus & amorosis suspiriis in Sacratissimum ac patens Jesu latus recondat.
2. Ut decumbens ob Dei, & Angeli custodis præsentiam honestum corporis situm servet, & lateri sive dextro, sive sinistro incubando manus supra pectus crucis in formam collocet.
3. Ut tardante morphea accepta interdiu divina beneficia gratus recogitet, ac Dei bonitatem magnificans tandem indormiat.

Si vero campus, sylva, officina huic peccato ausam præbeant, simile circa Crucem exercitium de mane erit suggerendum tum certa in procinctu ad talem locum oratio, viva Div. Præsentiae apprehensio, ac tandem salutaris instantis mortis, & judicii timor; cujusvis turpitudinis abominatio, castitatis, ac munditiæ summa æstimatio, tepiditatis fuga, ac sacri fervoris prosecutio

G 4

me ista refellere, cum eos non puduerit ista sentire. Cum vero ausi sint etiam defendere, non iam eorum, sed ipsius humani generis me pudet, cuius aures hæc ferre potuerunt.

CAPUT III.

Stupri, Incestus, & Raptus gravitas.

Adeo pretiosa res est virginitas, ut stuprum, quod illam aufert, ingens sit peccatum. Præter fornicationis malitiam, duas insuper peculiare malitias peccatum hoc continet. Prima in eo sita est, quod virginale puellæ sigillum violat; secunda in eo, quod illam periculo exponit in impudicitia, in quam semel lapsa est, perseverandi.

Qui puellam vi aut importunis precibus violavit, illam ducere, aut dotare tenetur, ut in honestum matrimonium collocari possit, si inferioris sit conditionis. Si puella neque verbis decepta, neque ad peccandum vi sit adacta; oporteret nihilominus, ut illam stuprator dotaret, atque ad id cum ex caritate, tum ex iustitia adigitur (a).

In

tio sunt inculcandæ. Porro benignius cum his, quam cum illis qui occasiones foris quærunt, in confessionali esse agendum jam supra diximus.

(a) Stuprator puellæ in copulam libere consentienti juxta communio rem sententiam nihil ex iustitia, sed ad summum quidquam ex caritate debet; quia scienti & volenti nulla fit injuria. Si tamen puella sub parentum adhuc cura degat, propter

In incestu consanguinitas magis attenditur, quam affinitas; & in consanguinitate quo gradus est proximior, eo peccatum est gravius. Hinc gravius peccatum est cum matre peccare quam cum sorore; gravius quoque cum sorore quam cum

propter specialem injuriam parentibus illatam, & dedecus ex stupro familiæ accrescens ad veniæ petitionem, & damnorum reparationem impurus violator adstingeretur. Porro, qui sub matrimonii promissione, etiam ficta, virginem defloravit, fictioni sinceram promissionem substituere, eamque adimplere tenetur, quia dolus & fraus iniquis patrocinari nequeunt, huicque obligationi nec arbitraria dotatione, nec Religionis ingressu satisfieret. Sunt tamen casus, quibus puellæ seductor promissas nuptias exequi non tenetur, & quidem 1. Si illa prior fraudem commisit, virginem, nobilem &c. se fingendo, qualis non est. 2. Si ex verbis, aliisque circumstantiis uti nimia conditionis inæqualitate &c. promissoris fictionem ipsamet advertere facile potuisset. 3. Si puella postea cum alio fornicetur. 4. Si gravia ex nuptiis secutura inconvenientia timeantur. 5. Si promissor cum alia de præsentī contrahendo, vel sacros Ordines suscipiendo illicitum interim impedimentum posuit, quo minus corruptæ nubere possit. 6. Si puella ipsa nubere recuset, aut parentes eandem tradere nolint. In prioribus casibus nuptiarum loco dotem: in postremo neque hanc puellæ recusanti Auctores adjudicant; quia non dotem, sed matrimonium stuprator promisit. *Imputari namque non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum erat faciendum* (Reg. 41. in 6.). Stuprum violentum gravissimum est peccatum, plerisque in Provinciis capitali pœna plectitur.

cum amita; gravius item cum amita quam cum consobrina.

Incestus est matrimonii impedimentum, nisi adsit dispensatio; attamen consummatum matrimonium non dirimit, quantumvis ejus ulum impediat, incestuosus enim conjux jus perendi conjugale debitum amittit, donec dispensationem obtineat, quam concedere potest Episcopus; debitum tamen reddere potest parti petenti.

Raptus a cæteris luxuriæ speciebus distinguitur dumtaxat propter vim, quæ inferitur aut mulieri, aut puellæ, aut patri, aut marito, si rapta mulier virum habeat. Tridentinum Concilium decernit inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quod si rapta a raptoře separata, & in loco tuto & libero constituta illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decident. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare (*Sess. 24. cap. 6. de Ref. matr.*) (a).

CAPUT

(a) Raptus, qui luxuriæ est species, cum rapto matrimonii impedimento, confundi omnino non potest. Hic enim in violenta puellæ, in uxore

CAPUT IV.

Fornicatio simplex lege naturali est
prohibita.

Fornicationem simplicem esse malam Ethnici non putabant; nonnullique Auctores existimarunt, illam fuisse peccatum tantummodo post Hierosolymitani Concilii prohibitionem, cum Apostoli fidelibus præceperunt, ut a fornicatione abstinerent (a). At certum est etiam in veteri lege

rem ducendæ, abductione consistit, etiamsi venereus actus intercesserit nullus: ille vero explendæ libidinis causa contingit, nec semper matrimonii contractus aut promissio ei jungitur; utut sæpe ambo simul concurrant.

(a) Opinionem istam e Christiadum scholis eliminatam voluit Innocentius XI. hanc num. 48. damnans propositionem: *Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.* Huic addi potest alia ab Alexandro VII. reprobata: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.* Est num. 25. Qui cum eadem persona frequenter fornicatur, licet eam sua in domo continuo non habeat, concubinarium dicitur, nec prius absolvi potest, quam pellicem dimiserit; Unde & hanc idem Alexander prohibuit: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinari, dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam, & alia epulæ tædio magno concubinarium affice-*

lege fuisse a Deo expresse prohibitam; etenim Deuteronomii capite vigesimotertio sic legimus: *Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel: & capite vigesimo secundo: Si non est in puella inventa virginitas, ejicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui; & auferes malum de medio tui.*

Sanctus Thomas docet, simplicem fornicationem naturaliter esse prohibitam, quod ita probat: *Peccatum mortale est omne peccatum, quod committitur directe contra vitam hominis. Fornicatio autem simplex importat inordinationem, quæ vergit in nocumentum vitæ ejus, qui est ex tali concubitu nasciturus. Videmus enim in omnibus animalibus, in quibus ad educationem proles requiritur cura maris & sæminæ,* quod

afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur. Num. 41. Hic quoque notanda alia propositio ab Innocentio proscripta: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quin ino directe & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* Est num. 61. Nonnullas huc spectantes jam supra (*Part. I. pag. 226.*) adduximus. Remedia contra fornicationis spiritum suppetitata Parte eadem (*pag. 270. & seq.*) vide. Hoc loco solum animadvertere Confessarius debet, ne umquam impurum expellere spiritum nitatur, antequam acedioso tepori, quo plerique fornicarii, ac concubinari laborant, mederi sategerit. Compendiosam curationis methodum Parte I. (*pag. 288.*) invenies.

quod in eis non est vagus concubitus. Manifestum est autem, quod ad educationem hominis non solum requiritur cura matris, a qua nutritur, sed multo magis cura patris, a quo est instituentus, & defendendus. Et ideo contra naturam hominis est, quod utatur vago concubitu. Et inde est quod naturaliter est maribus in specie humana sollicitudo de certitudine prolis, quia eis imminet educatio prolis. Hæc autem certitudo tolleretur, si esset vagus concubitus. Nec obstat, si aliquis fornicando aliquam cognoscens sufficienter provideat proli de educatione; quia id, quod cadit sub legis determinatione, iudicatur secundum id, quod communiter accidit, & non secundum id, quod in aliquo casu potest accidere (2. 2. quæst. 154. art. 2.).

Porro etsi naturæ lege non esset prohibita fornicatio, evangelica tamen lege prohibetur. Ideo Apostoli in primo Hierosolymitano Concilio hanc prohibitionem pro fidelibus renovarunt.

Fundamentalis ratio est, quia Christiani per Baptismum Dei & Spiritus sancti templum sunt; inquit enim sanctus Paulus: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis* (1. Cor. 3.)? Templi huius sanctitatem violat fornicatio; ideo mala est, tantumque mala, ut subdat Apostolus: *Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.*

Neque solum Dei & Spiritus sancti templum sunt Christiani; verum etiam corpus & membra Christi.

Christi. Idcirco Apostolus, ut fornicationis enormitatem declararet, ait: *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis?* Præcipuus Christiani honor profecto est corporis Filii Dei membrum esse. Numquidnam ergo tam sancto corpori, tam sanctis membris atrociorē inferre potest injuriam, quam si meretricis membra faciat? Si ergo unusquisque (inquit sanctus Augustinus) cupiens fornicari vilescat sibi, & in se contemnat seipsum, saltem non in se contemnat Christum. Non dicat, *Peccabo, infirmus sum, & omnis caro est fanum*; sed dicat sibi, *Corpus tuum est membrum Christi*. Quo ruis, quo te præcipitem conjicis? Parce in te Christo, agnosce in te Christum. Parum illi fuit fratres suos nos facere; fecit & sua membra. Itane tanta dignitas viluit, quia tam benigne præstita est? Corpora nostra membra sunt Christi: corpora nostra propter inhabitantem Spiritum sanctum templum sunt Spiritus sancti. Quid horum in te contemnis? Christum, cujus membrum es, an sanctum Spiritum cujus templum es? Christianorum nemo non exhorrescat, si videat pollui Ecclesiam, quæ ædificium est lapidibus constructum, & Episcopi benedictione Deo consecratum; non autem in seipso polluere verebitur Dei templum, quod & Baptismi sacramento, & Spiritus sancti unctione consecratum est?

Ut sacrilegii hujus magnitudinem declaret Apostolus, ait: *Omne peccatum, quodcumque*
feci-

Fornicatio simplex legi naturali &c. III

fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat (1. Cor. 6.). Græcus textus habet: εἰς τὸ ἴδιον σῶμα, in proprium corpus, quod emphasim majorem continet. Peccata alia quædam corpus pariter de honestate videntur, veluti ebrietas; sed nullum æque animum opprimit, mentemque excæcat, ac fornicatio. Luxuriæ vis ea est, ut corpori spiritus misceatur, illique adhæreat, quasque fiat corporeus, & ad sua obeunda munera ineptus: ejus lumen pene est extinctum, nihilque jam præter peccati sui actum cogitare potest: quod in nullo fere alio peccato contingit, cætera liquidem in ipso etiam peccandi actu menti permittunt, ut alia simul cogitet.

Tamquam Christi membra fideles ejus carne in Eucharistia vescuntur; & qui eorum est vita, cibis etiam est in hoc Sacramento. Quid autem divino huic cibo adversum magis esse potest, quam fornicationis sordes? Hanc igitur veluti summum malum, quod ipsi obvenire possit, fugere debet Christianus juxta præceptum Apostoli: Fugite fornicationem. Corpus non fornicationi, sed Domino. Glorificate, & portate Deum in corpore vestro (1. Cor. 6.). Fornicatio autem, & omnis immunditia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos (Ephes. 5.). Sanctum est Christiani corpus, & membrorum suorum usus sanctus esse debet; ejus propterea lingua turpia verba non debet loqui, multoque minus totum suum corpus impuritatis actum ullum patrare.

CAPUT

CAPUT V.

Adulterii malitia, ac damna.

Adeo Reipublicæ bono inimicum est adulterium, ut nulla sit natio tam barbara, quæ gravibus illud suppliciis non punierit. Adulteros Aegyptii mille flagri ictibus multabant, adulterisque mulieribus nasum amputabant. Omnibus permisit Solon, ut hominem in adulterio deprehensum occiderent. Adulteram antiqui Saxones cgebant, ut se laqueo suspenderet, & in ardentem rogum coniectam una cum adultero cremabant. Leges severissimas in adulteros Romani Imperatores ediderunt. Aurelianus adulteros manibus pedibusque duarum arborum ramis vi simul junctis ligari jubebat, ut dissidentibus postea invicem ramis illi medii secarentur. Cum novus Orbis detectus est, nulla reperta est natio, quæ adulterium non abominaretur, nec morte puniret. Verum, ut ait sanctus Augustinus: *Non ideo adulterium malum est, quia vetatur lege; sed ideo vetatur, quia malum est* (de liber. arbitr. lib. I. capit. ultim.).

Hoc peccato civilis turbatur societas, pueros enim familiis inferit, qui illorum non sunt filii, quibus tamen succedunt: inter maritum & uxorem concordiam adulterium solvit: maritos sæpe ad occidendas uxores impellit, uxorisque persuadet, ut viris suis necem parent; exempla hæc tragica quotidie intuemur. Prima naturæ lex hæc est: Quod tibi fieri non

vis

vis, alteri ne feceris. Quis autem maritus
thorum suum violari cupiat? Quomodo igitur
alterius thorum audeat violare? A mundi ori-
gine Deus matrimonium instituit, tamquam
sanctam viri & mulieris ad gignendos liberos
conjunctionem. Adest, (inquit sanctus Ambro-
sius) præsul conjugii Deus, quem nihil lateat,
nullus evadat, nemo irrideat. Vicem absentis
mariti tuetur, servat excubias, imo sine excubiis
deprehendit reum, antequam faciat, quod parave-
rat; in animis singulorum, in mentibus universo-
rum omnem agnoscit: Et si maritum adulter
sefelleris, non falles Deum; Et si maritum eva-
deris, Et si fori iudicem luseris, non evadis Ju-
dicem totius mundi.

Horribile præcipue crimen est adulterium
apud catholicos, qui credunt matrimonium esse
juxta Apostolum magnum Sacramentum in
Christo, Et in Ecclesia (Ephes. 5.). Græcus
textus, qui habet εἰς Χριστόν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν,
in Christum, Et in Ecclesiam, rationem magis
explicat, propter quam magnum est hoc Sacra-
mentum, videlicet, quia viri & uxoris conjun-
ctio divinam Christi & Ecclesiæ conjunctionem
significat; hinc abominandum opus est, quod
hujus figuræ puritatem corrumpit. Quamob-
rem cathecumenos alloquens sanctus Ambrosius
ait: Discite, qui ad gratiam baptismatis tendi-
tis, velut quidam fidei candidati, continentia
disciplinam sobriam: nulli liceat scire mulierem
præter uxorem. Ideo conjugii jus tibi datum
est, ne in laqueum incidas, Et cum aliena mulie-
re

re delinquas. Quomodo uxoris incontinentia cum extraneis licebit, cum hæc inter ipsos venita sit? sanctus enim Augustinus intemperantem maritum uxori suæ quodammodo adulterum esse affirmat. Duobus primis Ecclesiæ sæculis ad publicam pœnitentiam adulteri non admittebantur, tantus tunc erat peccati huius horror. Propterea vero a catholica Ecclesia magnus Tertullianus descivit, quia ævo suo adulteros ad pœnitentiam Zephirinus Papa admisit.

Plurimum hominum mentem deplorandus error occupat, videlicet leve a marito peccatum committi, si adulteret; enorme vero ac severe puniendum ab uxore patrari, si mœchetur. Diligenter igitur doceant Parochi, dum Præceptum hoc explicant, nullum maritum inter & uxorem quoad hoc peccatum esse discrimen, atque amborum æqualem esse obligationem sibi invicem fidem servandi, Deumque contra violatores æque esse animadversurum. Egregie sanctus Augustinus de hoc argumento differens ait: *Sed cum eis dicimus, non solum nihil volunt detrahere severitati, sed irascuntur insuper veritati, & loquuntur atque respondent. Sed nos viri sumus. An vero sexus nostri dignitas hanc sustinebit injuriam, ut, cum aliis feminis præter uxores nostras si quid admittimus, in luendis pœnis mulieribus comparemur? Quasi non propterea magis debeant illicitas concupiscentias viriliter frænare, quia viri sunt: quasi non propterea magis debeant mulieribus suis ad virtutis huius exemplum se præbere, quia viri sunt:*

quasi non propterea minus debeant lascivienti car-
ni servire, quia viri sunt. Attamen indignantur,
si audiant adulteros viros pendere similes adulteris
fæminis pœnas, cum tanto gravius eos puniri
oportuerit, quanto magis ad eos pertinet virtute
vincere, & exemplo regere fæminas? Christia-
nis equidem loquor, qui fideliter audiunt: Caput
mulieris vir. Ubi se agnoscunt duces, illas au-
tem comites esse debere. Et ideo cavendum viro
illuc ire vivendo, qua timet, ne uxor sequatur imi-
tando (de adult. conjug. cap. 8.).

Idem sanctus Doctor Imperatoris Antonii
legem postea affert, quæ prohibet, ne maritus
uxorem adulterii accuset, si ipse adulterandi ei
præbuit exemplum, ostenditque quam justa sit
illa lex, inquit: Habebunt autem ante oculo-
s inquirere, an, cum tu pudice viveres, illi quo-
que bonos mores colendi auctor fuisti. Perini-
quum enim mihi videtur esse, ut pudicitiam vir ab
uxore exigat, quam ipse non exhibet. Deinde
subdit: Non igitur exhorreant viri, quod adul-
teræ Christus ignovit, sed potius cognoscant
etiam periculum suum, & simili morbo laboran-
tes ad eundem Salvatorem supplici pietate confu-
giant; & quod in illa factum legunt, etiam sibi
necessarium esse fateantur: adulteriorum suorum
medicinam suscipiant; adulterare jam desinant;
laudent in se Dei potentiam, agant pœnitentiam,
sumant indulgentiam, mutent de pœna fæmina-
rum & de sua impunitate sententiam.

CAPUT VI.

Adulterii pessimæ sequela.

Novi quidam Casuistæ docere ausi sunt, adulterium nullum committi, si consentiat maritus, ut uxor sua cum altero concumbat; adulterium enim, ajunt, proprie est juris usurpatio, quod ad maritum spectat, & quod alteri cedere potest: hinc cum marito consentienti nulla fiat injuria, peccatum hoc simplex est fornicatio (a). Hæc doctrina damnatur ab Evangelio, ab omnibus sanctis Patribus, a cunctis Canonibus, civilibusque Legibus, ubi nusquam hæc reperitur distinctio. *Mulier* (ait sanctus Paulus 1. Cor. 7.) *sui corporis potestatem non habet, sed vir*; quæ illi potestas a Deo est tradita, ut illa ad humani generis propagationem utatur, vel in suæ concupiscentiæ remedium, quam propterea potestatem alteri nullo pacto cedere potest. Etenim hominum propagatio ea lege facienda est, quam Deus statuit, nimirum a personis matrimonio junctis, quæ conjunctione hac non solum filios gignant, sed etiam recte alant, pieque instruant. Adulterium etsi a marito permissum huic fini opponitur, æque ac fornicatio; etenim pueri, qui inde nascerentur, defererentur a marito, qui, an sui essent, ignoraret. Nec interim maritus concupiscen-

(a) *Copula cum conjugata consentiente marito non est adulterium: adeoque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum. Est 50ma. inter damnatas ab Innocentio XI.*

cupiscentiam suam extingueret, sed illius, cui uxorem suam cedit; ipse vero ad aliam sibi quærendam fœminam a concupiscentia sua teneretur. Nec ista juris sui cessio efficeret, quin Sacramenti sanctitas violaretur; ac proinde speciale peccatum fieret fornicatione simplici enormius. Expresse id tradit sanctus Thomas hæc Ecclesiastici verba explicans: *Omnis mulier relinquens virum suum peccabit* (2. 2. quæst. 44. art. 8.). Verum quæstionem hanc decidit Ecclesia speciales pœnas statuens in maritos, qui uxoribus suis mœchari permittunt. En Canones: *Uxor conscio viro mœchata, nec in obitu quidem communicabitur. Si quis conjugem fornicari consenserit, diebus omnibus vitæ in pœnitentia erit, arbitrio prudentis Sacerdotis.* Has enim tam severas pœnas Ecclesia non statuit, nisi ob adulterii enormitatem; levioribus siquidem pœnis fornicationem simplicem punit. Ista novorum Casuistarum opinio familias turbat, dum illegitimos illis hæredes injuste inserit: maritatam mulierem cum illis bonis collocat, quæ potest possessor pro libitu alteri cedere: adulterio peculiarem malitiam eripit, propter quam amplius mulierum odium meretur, & ab aliis luxuriæ speciebus distinguitur. Denique civiles leges mulierem adulterii convictam male punirent, quando adulterio suo maritum consensisse probare posset.

Inter majora mala, quæ ex adulterio pro-
manant, illud est, filios legitimos a successione
sibi debita repelli, ut spuris ipsa tradatur:

H 3

cui

cui malo difficillimum est mederi. Id enim fieri nequit, quin crimen suum mulier detegat, quod vix ulla facile præstabit; & pauci admodum casus sunt, in quibus adultera crimen suum fateri teneatur.

Docent communiter Doctores, si mulier specialia bona possideat, de quibus possit dispo-
nere, filiis legitimis hæc esse tribuenda, ut illatum illis damnum sarciantur. Alii docent, debere ipsam illegitimis liberis persuadere, ut Religionem aliquam ingrediantur: id vero intelligendum est de simplici exhortatione, non de vi, neque de re ulla, quæ vim sapiat. Si manuum suarum opere, & labore potest aliquid acquirere, hæredibus hinc satisfaciat, qui successione jacturam patiuntur. Auctores aliqui, veluti Sotus, Hadrianus, & Major dicunt, teneri ipsam crimen suum patefacere, si hæreditas infamiam superet, aut æquet, attenta conditione personæ, quæ tam vilis esse potest, ut nulla ejus habenda sit ratio. Innocentius, Panormitanus, Hostiensis, Gabriel, Sylvester, alique Theologi docent, si mulieris vita in discrimen adducatur, ipsam non teneri crimen suum patefacere; adduntque, si de ingenti hæreditate ageretur, veluti de successione ad Principatum, teneretur ipsa etiam cum vitæ discrimine crimen suum detegere. Adultera honorem suum mœchando vere amisit, ut Theologi assunt. Nonne igitur æquum est, ut coram hominibus infamis ipsa evadat? An vero ut infamiam publicam evitaret, licitum ipsi foret Prin-

Divortium parti pars adultera &c. 119

Principatum, vel ingentem hæreditatem legitimis hæredibus eripere? Nonne publica utilitas privatæ debet anteferri? Si vero mulierem criminis sui vere pœniteat, privatamne infamiam suam tanti æstimet; an contra eandem humiliter ferat?

Adulterinus filius credere non tenetur matri suæ, quæ ipsum illegitimum asserat; si vero illi credat, hæreditatem debet restituere, exceptis fructibus bona fide consumptis.

Idem restitutionis onus, quod adulteræ; adultero etiam injungitur, qui hæredibus, aut marito expensas pro alendis spuriiis factas debet restituere. Quod verum est, si adulter certus sit spurios fuisse a se genitos; nam si dubitaret propter matris infamiam, quæ cum pluribus solita fuit peccare, restituendi onere adulter levaretur.

Si mulier, aut vir pueros suos Hospitali tradat, ubi alantur; tenentur alimentorum expensas Hospitali restituere.

At tam ægre hæc sunt restitutiones, ut vix unus aut alter easdem præstet. Sarius igitur est hoc vitare peccatum, quod mala gignit, quibus mederi vix aliquis potest.

C A P U T VII.

Divortium parti pars adultera tenetur.

Divina lex, quæ a maritis adulteras uxores occidi prohibet, eas dimittere, & quoad habitationem ab iis recedere viris permittit. Id

H 4

ex

expresse tradit Christus apud sanctum Matthæum: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mæcham; Et qui dimissam duxerit, adulterat (cap. 5.).* Duo nos docet hic textus: primo, fornicationis causa, idest propter uxoris adulterium licere marito illam dimittere: deinde, quamvis ex hac causa uxor sit dimissa, qui illam ducit, adulterat; ex quo inferitur matrimonium quoad vinculum subsistere, non enim sine matrimonio adesse potest adulterium. Hanc exceptionem sanctus Marcus & sanctus Lucas non afferunt. Sanctus Marcus absolute dicit: *Quicumque dimiserit uxorem suam, Et aliam duxerit, adulterium committit super eam; Et si uxor dimiserit virum suum, Et alii nupsit, mæchatur (cap. 10.).* Apud sanctum Lucam Christus ait: *Omnis, qui dimittit uxorem suam, Et alteram ducit, mæchatur; Et qui dimissam a viro ducit, mæchatur (cap. 16.).* Hinc Doctores nostri adversus hæreticos recte inferunt, propter adulterium matrimonii vinculum non solvi, sed tantummodo divortium permitti.

Moderni hæretici asserunt, adulterio matrimonium dissolvi; sed hic quoque ipsorum erroribus enumeratur. Contra Ecclesia in Tridentina Synodo congregata docet esse *Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum (Sess. 24. cap. 1.)*; additque adversus hæreticos: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit, Et docet, juxta evangelicam Et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimo-*

nii vinculum non posse dissolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjuge vivente aliud matrimonium contrahere; mœcharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit; & eam, quæ dimisso adultero alii nupserit; anathema sit. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges quoad thorum, seu quoad cohabitationem ad certum, incertumve tempus fieri posse decernit; anathema sit (can. 7. & 8.).

Divortii propter adulterium faciendi facultas par est in viro, & in uxore, quamvis rarius uxor a marito divortium petat. De utroque Apostolus Paulus loquitur inquiens: *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere, & vir uxorem non dimittat* (1. Cor. 7.) idest sine legitima causa. Sanctus Hieronymus, sanctus Augustinus, & Innocentius I. idem docent, quos ingens Doctorum numerus sequitur, nec in hoc ulla adest præscriptio.

Divortium quoad thorum absque judicis sententia fieri potest; verum pro divortio quoad habitationem requiritur sententia, quia hæc est causa publica, quæ scandalum creare potest, nisi constet de adulterio.

Quatuor autem ex causis non permittitur divortium propter adulterium: 1. Si adulterium absque peccato fuit commissum, veluti cum femina per vim violatur, vel cum alio coit, quem maritum suum putat, vel cum maritum mortuum putans iterum nubit. 2. Si utrique, ma-

H 5

ritus

ritus videlicet & uxor, ejusdem criminis rei sunt. 3. Si postquam adulterium novit, maritus cum uxore concubuit. 4. Si maritus uxorem prostituit; hoc enim casu maritus ipse adulterii fit reus. Si vero uxor mariti sui adulterio esset consentiens expresse, propter eandem rationem divortium facere non posset: sed si solum non impedit, suum ipsi jus manet, quia uxor viri sui peccata arguere non audet, nec debet utpote inferior corrigere. Propterea uxoris silentium pro consensu haberi nequit.

Si uxorem maritus a se repulisset, atque alimenta eidem negaret, illa vero adulterium deinde committeret; posset nihilominus maritus divortium facere, cum nulla paupertas hoc crimen possit excusare: excipe, si maritus talia eam pati voluisset, ut ad peccandum impelleret; hoc enim casu divortium petere non potest (*D. Thom. in 1. ad Cor. art. 7.*).

Alterutrius conjugis sodomia jus pariter ad faciendum divortium præbet; abominandum enim hoc peccatum conjugum carnem dividit, & matrimonii fidem, sanctitatemque violat: hæc ratio est (inquit sanctus Thomas *qu. 4. dist. 95.*) quæ proprie divortii faciendi jus tribuit, magis quam pœnalis lex, qua Canones adulterium puniunt. Idem docent sanctus Hieronymus, Theologi plerique, & Casuistæ meliores. Idem quoque dicendum est, si uxore sua hoc modo abuti maritus niteretur. Auctor enim Commentarii in sancti Pauli epistolas, qui inter sancti Ambrosii opera legitur, in caput septimum epistolæ

stola ad Corinthios perspicue ait: *Si apostatet vir, aut usum quærit uxoris intervertere, nec alii potest nubere mulier, nec reverti ad illum.* At subdunt Doctores id esse intelligendum, si se maritus nolit corrigere; & hoc quoque casu ad tempus dumtaxat faciendum esse divortium, non vero perpetuum. Eadem doctrina traditur de bestialitate, quæ jus divortii præbet.

Mulierem adulteram leges civiles hac pœna puniunt, ut dotem amittat; quam læsus maritus acquirit; hanc tamen non acquireret, si uxorem in adulterio deprehensam occideret, namque, ut lex ait, *qui propria auctoritate jus sibi dicit, etiam lege permittente legale commodum minime consequitur.* Mulier quoque propter mariti adulterium donationem nuptiarum causa factam lucratur; judicis tamen sententia requiritur, quæ hæc pœna est declaranda.

Quoad leges civiles, & jus Romanum, adulterii compensatio inter conjuges locum habet; hinc maritus adulterii reus uxoris suæ dotem non potest lucrari, nec uxor adultera donationes nuptiarum causa factas lucrari potest, *paria enim delicta mutua compensatione dissolvuntur* (L. viro atque uxore, ff. de solut. matrim.).

Pars innocens matrimonii debitum non tenetur solvere adulteræ, cum eidem de adulterio constat, etsi nondum judicis sententia adulterium declaratum est; hæc enim jure naturali matrimonio appositæ est lex, ut fervanti fidem fides fervetur. Maritus adulter uxorem innocentem ad reddendum debitum non potest cogere; nec adultera uxor maritum innocentem.

CAPUT

CAPUT VIII.

Remedia adulteris fœminis suggerenda.

Rationes præcipuæ quibus in adulterio deestando uti possunt Confessarii, hæ sunt,

1. Dei præceptum, qui adulterium prohibet;
2. Pœna temporalis, qua in veteri Lege puniebantur adulteri; sic enim legitur in Levitico: *Morte moriantur & mæchus & adultera* (cap. 20.). Abimelech Ægypti Regem Deus punit, quia uxorem Abraham abstulerat, quamvis hanc Abraham uxorem esse ignoraret (Genes. 20. 3.). Davidem quoque severe punit propter adulterium, quod cum Bersabea commiserat (2. Reg. 24.). In Proverbiis ait Sapiens: *Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam* (Prov. 6.). In Sapientia legitur: *Filii adulterorum in consumptione erunt, & ab iniquo thoro semen eradicabitur; & siquidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit novissima senectus eorum; & si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem* (Sap. 3.). Domestica quoque mala sunt exponenda, quæ ex adulterio plerumque proficiuntur, videlicet mutuuum odium virum inter & uxorem, suspiciones mutue, contra alterius vitam insidiæ, bonorum dissipatio, malum filiis exemplum, proximo scandalum. Christiani matrimonii sanctitas est declaranda, quod Christi cum Ecclesia conjunctionis est figura, unde peculiaris Christianis conjugibus

bus non frangendi fidem obligatio oritur, quem-
admodum nec Ecclesiæ Christus, neque Christo
Ecclesia fidem umquam fregit.

Ad impediendum adulterium illud Apostoli
præceptum mulieribus est inculcandum: *Simi-
liter & mulieres in habitu ornato, cum verecun-
dia & sobrietate ornantes se, & non in tortis
crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste
pretiosa: sed quod decet mulieres, promittentes
pietatem per opera bona (1. Timoth. 2.).* Quæ
se ornandi tam est sollicita, se emptoribus vide-
tur exponere; qui heu nimium frequentes ad-
sunt, & capiunt incautas. Non tamen omnem
sui cultum debent negligere; id enim publicam
honestatem læderet, ipsasque ingratas maritis
faceret: sed valde invicem distant honestus cul-
tus, & fastus. Præterea periculi sunt admonen-
dæ, quod illis imminet, si familiariter nimis
cum viris versentur, venustis præcipue, ornatis-
que, qui illarum facilius fidem tentare possunt.
Munera suscipere non debent, præsertim pre-
tiosa; sunt enim hæc veluti arrhæ quædam.
Otium fugiant, & familiæ suæ curam gerant:
nulli matrifamilias licet domesticorum suorum
curam negligere, cum plebeæ, tum nobilis
fœminæ hoc est officium. Orationi vacent, sed
pie, non oscitanter, ut pleræque solent. Sacra-
mentorum frequentia optimum est remedium,
si devore suscipiantur. Utilis quoque est pio-
rum librorum lectio, qui veram solidamque
pietatem docent. Romanenses fabulæ procul
arceantur, quarum lectio nociva præcipue est
ada-

ada-

adolescentibus ac puellis, dum enim tam concinne & apte depicta vitia conspiciunt, vix mentem, animumque a pravis cogitationibus, affectibusque cohibere queunt.

CAPUT IX.

Remedia adulteris viris servientia.

Ad viros ab adulterio coercendos plurimum juvabit sancti Augustini textus, allatus capite superiori præter peculiare rationes, quæ a personis peti possunt, a sanitate vel negotiis, quæ per adulterium in præceps prolabantur.

Illud vero præcipue est animadvertendum, nihil leve esse, ubi de castitate agitur. Ne sibi igitur quisquam blandiatur, suspectos tactus devitet; oscula neque det, neque accipiat; neque dicat, nullam adesse carnalem voluptatem, se morem sequi, ne rusticus aut inurbanus appareat, solumque in his aliquid esse levitatis. Novi quidam Casuistæ hanc doctrinam tradunt; sed sufficit naturalis honestas ad illam confutandam. Delicatus flos est castitas, qui non solum perit, si succidatur; sed tactu ipso, vel habitu pulchritudinem suam amittit.

Dei Filius hoc nobis expresse dedit præceptum: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te: expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam (Matth. 5.)* Hoc loquendi modo nobis præcipit, ut omnes

peni

penitus peccati mortalis occasiones amputemus, nostrum quodcumque commodum, utilitatem, aut voluptatem posthabentes. Quomodo igitur hi Casuistæ dicere audent, licere homini domi suæ detinere mulierem, cum qua solitus est peccare; si illam domo expellens in nimiam tristitiam incideret, si alia famula non tam gratas pararet dapes: & satis esse si promittat, se non amplius cum illa peccaturum? Casuista alius docet, si quis cum famula peccet, non teneri hanc domo expellere, dummodo semel aut bis tantum in hebdomada cum illa peccet. Nonne omnem honestatis, pudoris, & religionis sensum amisit, qui, ut peccandi occasionem retineat, parvam vitæ voluptatem, vel gustum, aut commodum æternæ salutis præfert? Si vera esset horum Casuistarum doctrina, non debuisset dicere Sapiens: *Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta ejus non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus?* Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam (Prov. 6.). Debuisset dicere sanctus Paulus, Pugnate adversus fornicationem; non autem, *Fugite fornicationem.*

Hæc Apostoli verba explicans sanctus Thomas, ait: „Cætera peccata pugnando vinci, „quia quo propius spectantur, eo nostra cura „& amore indigna magis conspiciuntur; fornicationem vero sola fuga vinci, quia quo propius hoc peccatum aspicitur, eo vehementius „tentamur, & inflamamur“. Post originale

nale peccatum corpus nostrum est veluti sulphur, qui facillime ignem concipit; omnisque removenda est favilla, ne ardeat. *Contra libidinis impetum*, ait sanctus Augustinus, *apprehende jugam, si vis habere victoriam.*

Non sunt igitur ii absolvendi, qui mulieres, cum quibus peccare solent, apud se detinent, quantumvis se cum illis non amplius peccaturos promittant; sed ad illarum expulsionem sunt compellendi, antequam absolvantur. Etsi enim verum sit eorum non peccandi propositum; atamen huic fidere neque pœnitens, neque Confessarius prudenter potest; siquidem *Qui amat periculum, peribit in illo* (*Eccles. 3.*): fragilia vero & caduca hæc proposita esse, experientia quotidiana ostendit.

Egregie de hac re loquitur sanctus Augustinus, cuius textum integrum afferre hic liber: *Non dicunt, bono animo attendi, benigne attendi, de caritate diu aspexi. Proponunt sibi casum David, Et ad hoc illum magnum vident cecidisse, ut parvi nolint videre, unde possint cadere. Reprimunt enim oculos a petulantia, non se facile adjungunt, non miscent se mulieribus alienis, non levant oculos faciles ad aliena meniana, ad aliena solaria. De longe enim vidit David illam, in qua captus est. Mulier longe, libido prope; alibi erat, quod videret, in illo unde caderet. Attendenda ergo est infirmitas carnis, attendenda sunt verba Apostoli: Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dixit, non sit, sed non regnet. Inest peccatum cum de-*

lecta-

leſtaris, regnat ſi conſenſeris. Carnalis delectatio, præſertim uſque ad illicita & aliena progrediens, frænanda eſt, non relaxanda; imperio damanda, non in imperio collocanda. Attende ſecurus, ſi non habes unde moveris. Sed tu reſpondes: Fortiter tero. Numquid tu fortior David? Dixi enim, quod nec David fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior (in *Psalm. 50.*). Et alibi ſic ait: Inter omnia Chriſtianorum certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitaſis, ubi quotidiana eſt pugna, & rara victoria. Gravem caſtitaſis ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur & timetur. Et ideo nemo ſe falſa ſecuritate decipiat, nemo de ſuis viribus periculoſe præſumat; ſed audiat Apoſtolum dicentem: Fugite fornicationem (de *Honeſt. mulier. cap. 2.*). Illis quoque, qui negotium aliquod, vel artem exercent, in quibus ſæpius peccarunt, & prudenter timent ne impoſterum peccent, præci- piendum eſt, ut negotium illud, artemque defe- rant; animæ namque ſalus cæteris omnibus eſt anteferenda.

Neque vero licet peccandi periculo ſe expo- nere, ut procuretur proximi ſalus; exempli gratia meretrices inviſere, ut convertantur, præcipue ſi propter illas quis aliquando pecca- vit. Heroica hæc caritatis opera non ab omni- bus Deus requirit. Oportet ut qui hæc agenda ſuſcipiunt, Dei ſpiritu ducantur, qui illos robo- rat, & inter flammas ſervat illæſos: contra illos juſte deſerit, qui nimium viribus ſuis fidunt, & imprudentis zeli ſui motus inconſulto ſequuntur.

CAPUT X.

*Canonica contra sexti Præcepti violatores
Pænæ.*

Si Presbyter fornicationem fecerit, pœnitentiam decem annorum faciat hoc modo: scilicet, quod sit inclusus sive a cæteris in aliquo loco remotus: sacco indutus, & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorans: primis tribus mensibus continuis a vespera in vesperam pane & aqua utatur, exceptis dominicis diebus, & Festis præcipuis; in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum unum annum, & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis Festis, in quibus vino, sanguine, ovis, & caseo poterit uti. Finito sic primo anno, & dimidio particeps sit corporis Dominici, & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus in choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum tantum ordinum officia gerat. Deinde usque ad completorium septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam & sextam, exceptis diebus paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane & aqua jejuner: secundam tamen feriam uno Psalterio, vel denario, si sit operarius, redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus

ad gradum pristinum revocare: ita tamen, ut in tribus sequentibus annis sine ulla redemptione omni sexta feria in pane & aqua jejundet (*Can. pœnitent. 1.*).

Si Presbyter cognovit filiam suam spiritua-
lem &c. debet pœnitentiam agere duodecim an-
nis, & etiam debet deponi, si crimen sit mani-
festum: & peregrinando quindecim annis pœ-
niteat, & postea monasterium intret, tota vita
moraturus ibidem. Episcopus vero, qui talia
commisit, pœniteat quindecim annis. Ipsa vero
mulier debet omnia relinquere, & res suas
pauperibus dare, & conversa usque ad mortem
in monasterio Deo servire (*Can. 2.*).

Qui cognoscit duas conmatres, vel sorores,
sive uxor vivat sive non, ad minus septem annis
pœniteat, licet plus deberet (*Can. 5.*).

Qui cognoverit monialem sive devotam, de-
cem annis pœniteat, & similiter ipsa (*Can. 6.*).

Qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel
matrem & filiam, vel amitam & neptem pœ-
niteat septem annis; si autem scienter, perpe-
tuo priveretur conjugio (*Can. 8.*).

Qui duxit in uxorem eam, quam polluit per
adulterium, pœniteat quinque annis (*Can. 8.*).

Qui contra naturam peccavit, si sit clericus,
debet deponi, vel Religioni tradi, si corrigibi-
lis appareat, ad perpetuam pœnitentiam pera-
gendam; si vero sit laicus, a cœtu fidelium us-
que ad condignam satisfactionem debet fieri alie-
nus (*Can. 9.*).

Qui coierit cum brutis, pœniteat plus quam septem annis: & similiter pro incestu (*Can. 10.*).

Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis (*Can. 12.*).

Pro adulterio, pro pœnitentia dantur septem anni, & similiter pro fornicatione: licet non ita, ut aspera pœnitentia injungatur (*Can. 45.*).

Qui uxorem adulteram cognoscit, antequam pœniteat, tribus annis pœniteat (*Can. 47.*). Quomodo autem pœnitentia injungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti habetur lib. V. cap. Officii. *De Pœnit. & Remission.*

Leges civiles maritum morte non puniunt, qui uxorem in adulterio deprehensam occidit. At leges ecclesiasticæ id vetant, quamvis maritus quandoque peccatum mortale forsan non committat, propter hujusce injuriæ atrocitatem, quæ mentem adeo turbat, ut deliberationem auferat. Longobardorum morem, qui uxores suas in adulterio deprehensas occidebant, Nicolaus Papa improbens ait: *Ecclesia mundanis istis legibus non constringitur.* Stephanus Papa maritum, qui uxorem suam propter adulterium volebat occidere, epistola ab hoc facinore dehortabatur. Canones pœnitentiæ illos subjiciunt, qui id faciunt. Ratio est; quia adulteram hoc in casu occidens mortalis peccati probabiliter ream occidit, ipsiusque damnationis causa est. Præterea nemo in propria causa æquus esse judex potest;

Canonica contra sexti Præcepti &c. 133

potest; Magistratus enim sunt constituti, qui adulterii crimen puniant (a).

Porro mariti cum adultera uxore reconcilia-
tio, & admissi adulterii venia nec adeo difficilis
est, nec adeo probrosa, ut putatur; non enim
dubitamus peccatorum nostrorum veniam quoti-
die a Deo petere. Sic autem pœnitentem adul-
teram maritus recipiat (ait sanctus Augustinus
lib. 2. de adulter. conjug. c. 14.) non ut post
viri divortium adultera revocetur; sed ut post
Christi consortium adultera non vocetur.

(a) Hinc Alexander VII. ceu erroneam, ac cru-
delem istam damnavit propositionem: *Non pec-
cat maritus occidens propria auctoritate uxorem in
adulterio deprehensam.* Num. 19.

